

RUSS HARRIS

ZDERZENIE Z RZECZYWISTOŚCIĄ

Jak przetrwać bolesne ciosy od życia
i się po nich podnieść

Przekład: Anna Sawicka-Chrapkowicz

Sopot 2022

Tytuł oryginału: *The reality slap: How to survive and thrive when life hits hard*

Copyright © 2011 & 2020 in text: Dr Russ Harris. This edition published by arrangement with Exisle Publishing through Macadamia Literary Agency, Warsaw

Copyright © for the Polish edition by Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne sp. z o.o., Sopot 2021

Wszystkie prawa zastrzeżone. Książka ani jej część nie może być przedrukowywana ani w żaden sposób reprodukowana lub odczytywana w środkach masowego przekazu bez pisemnej zgody Gdańskiego Wydawnictwa Psychologicznego.

Wydanie pierwsze w języku polskim 2022 rok

Przekład: Anna Sawicka-Chrapkowicz

Redaktorka prowadząca: Patrycja Pacyniak

Redakcja merytoryczna: dr Joanna Dudek, prof. Paweł Ostaszewski

Redakcja: Patrycja Pacyniak

Korekta: Katarzyna Rojek

Skład: Tojza

Projekt okładki: Monika Pollak

Zdjęcie na okładce: © Getty Images

ISBN 978-83-7489-983-3

Druk i oprawa:

CGS drukarnia sp. z o.o.

ul. Towarowa 3

Mrowino k. Poznania

62-090 Rokietnica

Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne sp. z o.o.

ul. J. Bema 4/1a

81-753 Sopot

e-mail: gwp@gwp.pl

www.gwp.pl

Spis treści

Przedmowa do wydania polskiego	9
Część 1	
REORGANIZACJA	13
Rozdział 1	
Kiedy życie boli	15
Rozdział 2	
Najpierw to, co najważniejsze	25
Rozdział 3	
Życzliwe słowa	35
Rozdział 4	
Zaniechanie zmagania	49
Rozdział 5	
Kiedy nadciąga burza	57
Rozdział 6	
Psychiczny smog	71
Rozdział 7	
Zauważaj i nazywaj	87
Rozdział 8	
Żyj i pozwól być	97
Rozdział 9	
Nasi wewnętrzni sprzymierzeńcy	103
Rozdział 10	
Zaciekawione spojrzenie	113
Rozdział 11	
Życzliwa dłoń	127
Rozdział 12	
Kiedy wspomnienia wywołują ból	141

Część 2	
ODBUDOWA	151
Rozdział 13	
Nadawanie życiu znaczenia	153
Rozdział 14	
Jeden mały krok	171
Rozdział 15	
Postępowanie w obliczu przeciwności	179
Rozdział 16	
W więzieniu urazy	189
Rozdział 17	
Nigdy nie jest za późno	195
Rozdział 18	
Wykorzenianie złych nawyków	201
Część 3	
REWITALIZACJA	213
Rozdział 19	
Scena życia	215
Rozdział 20	
Pełnia doświadczenia	225
Rozdział 21	
Radość i smutek	231
Aneks A	
Neutralizowanie	239
Aneks B	
Uważność oddechu	245
Aneks C	
Wyznaczanie celów	249
Przydatne źródła	253
Podziękowania	257
Indeks haseł	259

Przedmowa do wydania polskiego

Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne oddaje do rąk czytelników kolejną znakomitą książkę opartą na teorii i praktyce terapii akceptacji i zaangażowania (ang. *acceptance and commitment therapy, ACT*). Jej autor, Russ Harris, w środowisku naukowców i praktyków ACT słynie z tego, że nawet najtrudniejszą teorię czy najbardziej skomplikowany koncept potrafi przedstawić w sposób przystępny i zrozumiały dla każdego. Dla każdego, a nie tylko dla wąskiej grupy analityków zachowania, specjalistów od teorii ram relacyjnych czy terapeutów. Robi to z humorem, wykorzystując świetnie objaśniające dany temat i łatwe do zapamiętania metafory, niezależnie od tego, czy chodzi o trening ACT, podręcznik dla terapeutów, czy też poradnik, w przypadku którego jest to szczególnie istotne. Dlatego niezmiernie cieszy nas to, że na polskim rynku wydawniczym pojawia się niniejsza książka, która porusza niezwykle ważny temat radzenia sobie w obliczu najtrudniejszych sytuacji życiowych, takich jak strata, śmierć bliskiej osoby, przewlekła choroba, rozwód, wojna czy pandemia z jej wszystkimi konsekwencjami. Fakt, że czytasz te słowa, oznacza, że zapewne takie wydarzenia miały miejsce i w twoim życiu, podobnie jak nie raz były udziałem naszym czy samego autora, który przytacza w tym poradniku szereg dramatycznych okoliczności, z jakimi musiał się zmierzyć. Jesteśmy przekonani, że czytelnicy, którzy z uwagą i refleksyjnie zapoznają się z treścią niniejszej książki, nie będą zawiedzeni.

Nie bez powodu Harris określa trudne momenty i dramatyczne zdarzenia życiowe mianem zderzeń z rzeczywistością. Takie sytuacje są nieodłączną częścią życia: ludzie chorują, starzeją się,

umierają, doznają różnego rodzaju strat. Jest to element naszego współdzielonego z innymi człowieczego losu, którego nie możemy zmienić. Śmiało można nazwać te przeżycia zderzeniami, albowiem bolesne ciosy od życia niejednokrotnie zwalają nas z nóg. To nie są wydarzenia, na które – mimo świadomości ich nieuchronności – możemy się przygotować. Najczęściej następują niespodziewanie, zaskakują nas w „nieodpowiednich” momentach (czy kiedykolwiek moment jest odpowiedni?), gdy nie jesteśmy na nie gotowi, i zostawiają po sobie pustkę, metaforyczne zgliszcza, roztrzaskawszy znaną nam do tej pory rzeczywistość.

Russ Harris proponuje, by w takich chwilach wykorzystać umiejętności kształtowane przez terapię akceptacji i zaangażowania, tak aby mimo dramatycznych przeżyć i towarzyszących im doznań nie zablokować się w życiu, nie stracić z oczu najważniejszych wartości i codziennie dawać tymże wartościom świadectwo swoimi działaniami.

Poradnik podzielony jest na trzy części, w których autor krok po kroku pokazuje, jak poradzić sobie po zderzeniu z rzeczywistością: jak dokonać reorganizacji, czyli uporać się z natychmiastowymi reakcjami i odzyskać równowagę, jak przeprowadzić odbudowę, czyli zrekonstruować swoje życie, i jak dokonać rewitalizacji, czyli odzyskać energię i witalność. Harris podkreśla, że jego książka poświęcona jest budzeniu się i docenianiu życia po zderzeniu z rzeczywistością.

Poszczególne umiejętności są klarownie wytłumaczone z odniesieniem do przykładów osób zmagających się z różnymi zderzeniami z rzeczywistością. Kolejne rozdziały zawierają ćwiczenia z instrukcją i omówieniem trudności, jakie mogą się pojawić podczas ich wykonywania. Autor podpowiada też, jak można modyfikować ćwiczenia, aby jak najbardziej dopasować je do własnych potrzeb. Dodatkowe pomocne techniki opisuje w aneksach. Wyjaśnia różne nieporozumienia wynikające z potocznego, uproszczonego rozumienia niektórych zjawisk (dobrym przykładem jest koncepcja samowspółczucia). Na podkreślenie zasługuje język,

którego używa. W książce nie znajdziemy niemal wcale specjalistycznego żargonu, ale czytelnik może być pewny, że każde z opisanych ćwiczeń i omawianych zjawisk ma solidne oparcie w badaniach naukowych.

Russ Harris wykorzystuje liczne metafory, które pomagają zrozumieć i przyswoić opisywane umiejętności. Mimo że mieszka w Australii, metafory te są niezwykle uniwersalne i polski czytelnik będzie mógł łatwo się do nich odnieść.

Książkę kończy poruszający rozdział zatytułowany *Radość i smutek*, w którym autor podkreśla nierozzerwalny związek troski z cierpieniem psychicznym. Pisze: „To, co jest dla nas naprawdę ważne, stanowi zarazem przyczynę naszego bólu”. Cierpienie, jakiego doznajemy na skutek zderzenia z rzeczywistością, w pewnym sensie jest nieodłączną częścią naszej zdolności do kochania, troszczenia się, dbania o kogoś lub o coś – po prostu bycia człowiekiem. Niech ta dwoistość wszystkiego, co dla nas ważne, nie powstrzymuje nas od działania w zgodzie z własnymi wartościami. Umiejętności, w których opanowaniu pomaga ten poradnik, na pewno to ułatwią.

dr Joanna Dudek i prof. Paweł Ostaszewski
Uniwersytet SWPS